

TRONDHEIM KOMMUNE

Byutvikling

Årsrapport 2012

Trondheim - ressurskommune i universell utforming

K1 - Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner

Årsrapport 2012

Trondheim – ressurskommune i universell utforming

Utarbeidet av Solveig Dale, rådgiver Eierskapsenheten

Forsidebilde: Nedre Bakklandet lekeplass

Innhold

1	Innledning	4
2	Organisering	4
3	Metode	4
4	Oppnådde resultater.....	6
5	Økonomi	8
6	Gevinstrealisering	8
7	Endringer og tillegg	14
8	Prosjektfaglig evaluering.....	15

1 Innledning

Trondheim kommune har siden 2009 hatt status som ressurskommune i universell utforming. Som ressurskommune skal Trondheim utvikle nye strategier i arbeidet med universell utforming, satse på universell utforming i plan- og gjennomføring av tiltak og samtidig ha en utadrettet virksomhet og spre erfaring og kompetanse om universell utforming både internt og eksternt. Trondheim kommune skal som en av 13 ressurskommuner bidra til å virkeliggjøre nasjonale mål knyttet til arbeid med universell utforming. Ressurskommunearbeidet er knyttet til K1 i Regjeringens handlingsplan "Norge universelt utformet 2015. K1 er et nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner. Miljøverndepartementet har ansvaret og prosjektledelsen av K1.

Trondheim kommune har utarbeidet egen handlingsplan for ressurskommunearbeidet for 2009-2013. Handlingsplanen er basert på Miljøverndepartementets hovedmål for ressurskommunearbeidet. Handlingsplanen ligger på nettsiden for universell utforming i Trondheim kommune: www.trondheim.kommune.no/universellutforming

Ressurskommunearbeidet i regi av K1-prosjektet avsluttes i juli 2013. Trondheim kommune vil etter den tid fortsatt ha like stor satsing på universell utforming og videreutvikle arbeidet med universell utforming og vise til resultat innen arbeidet med universell utforming.

2 Organisering

Arbeidet med universell utforming i Trondheim kommune er basert på sektoransvarsprinsippet. Hver enkelt enhet skal selv ta ansvar for å implementere universell utforming i egne planer og gjennomføring av tiltak. Trondheim kommune har siden 2002 prioritert en 100% stilling til å være pådriver og ha en koordinerende funksjon vedrørende arbeid med universell utforming i kommunen. Dette er en viktig funksjon for å holde fokus og fremme høyt aktivitetsnivå innen temaet universell utforming. Rådgiver i universell utforming gir også råd i konkrete prosjekt. Gjennom et politisk vedtak i januar 2005 ble denne stillingen overført fra helse og velferd til byutviklingsområdet med den begrunnelse at universell utforming handler om å utforme omgivelsene slik at de er bedre for alle. Det er ikke spesiell tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne, men viktige forutsetninger i generell planlegging og gjennomføringsarbeid.

Siden 2005 har en gruppe sammensatt av representanter på tvers av ulike forvaltningsnivå; Fylkesmannen, Sør – Trøndelag fylkeskommune, Det fylkeskommunale rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Husbanken, NAV – Sør Trøndelag og Trondheim kommune, arbeidet med universell utforming. Hensikten med gruppa er å drøfte universell utforming, ta initiativ til videreutvikling av universell utforming og initiere til samarbeid på tvers av forvaltningsnivå også gjennom ulike utviklingsprosjekt.

Det kommunale rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne deltar aktivt i utvikling av universell utforming. Rådet gir innspill med hensyn til universell utforming og er dialogpartner og uttaler seg til politiske saker også vedrørende universell utforming. Rådgiver i universell utforming er byutviklingsrådets representant fra administrasjonen i det kommunale råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

3 Metode

Kontaktgruppe- tverretatlig og tverrfaglig sammensatt

Trondheim kommune har egen tverrfaglig og tverretatlig sammensatt kontaktgruppe for universell utforming. Kontaktgruppen består av representanter både fra helse- og velferd og byutvikling. Gruppen møtes en gang i måneden og utveksler erfaringer og gir hverandre informasjon om pågående arbeid innen temaet. I gruppen tas det opp ulike tema innen universell utforming for videre drøfting og kunnskapsutveksling. Representantene har en viktig informasjon- og formidlingsfunksjon tilbake til egen enhet for implementering av arbeid med universell utforming. Kontaktgruppen bidrar til å bevisstgjøre og

videreutvikle nødvendig arbeid på tvers av ulike enheter for å kunne oppnå gode resultat av universell utforming.

Interne innlegg

Det holdes interne innlegg om universell utforming for å bevisstgjøre og gi økt kunnskap. Det er viktig med gjentatte innlegg og fokus på temaområdet for å gi oppfriskning og holde fokuset innen arbeidet med universell utforming. Gjennom innleggene vises bilder for å konkretisere universell utforming.

Eksterne innlegg

For å oppnå gode resultat av universell utforming er det nødvendig med bevisstgjøring av universell utforming til eksterne miljø som arkitektfirma, entreprenørfirma, høyskoler, kompetansesentra, kommuner og fylkeskommuner.

Befaring med brukerrepresentanter

Befaring av Ladeparken med representanter fra Tambertun kompetansenter for svaksynte samt Norges handikapforbund og Blindeforbundet. Befaring med reell utprøving ga viktige innspill til fremtidige prosjekt.

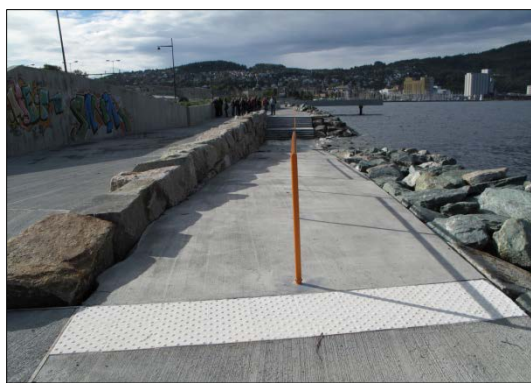
Befaring av Ladeparken med personer med nedsatt syn og bevegelsesevne

Befaring ved besøk fra andre kommuner

Ved besøk fra andre kommuner gjennomføres befaring av konkrete prosjekt der universell utforming har vært vektlagt. Befaringene organiseres av rådgiver universell utforming og representanter fra aktuelle enheter i kommunen er med. Dette er en metode som gir gjensidig bevisstgjøring om universell utforming.

Befaring av Ladeparken

Befaring av friområde på Brattøra

Tilsyn

Tilsyn er et viktig virkemiddel for å oppnå bygg i henhold til tekniske forskrifter. Byggesakskontoret i Trondheim kommune har siden 2007 ført tilsyn på universell utforming.

Tilstandsanalyser

Hvert fjerde år gjennomføres bygningstekniske og funksjonelle tilstandsanalyser av kommunens egen bygningsmasse på skoler, barnehager og helse- og velferdsentra. Universell utforming er en viktig del av tilstandsanalysen. Tilstandsanalysene er underlagsmateriale for vedlikeholdsarbeid av bygningsmassen for oppgradering til universell utforming. Det utarbeides tidsplan for gjennomføring av tiltak med tilhørende kostnadsoverslag.

Prosjekteringsverktøy

Trondheim kommune har sammen med Porsgrunn kommune utviklet prosjekteringsverktøy universell utforming publikumsbygg. Prosjekteringsverktøyet brukes i prosjektering internt og eksternt og legges ved i anbudsdokumenter. Prosjekteringsverktøyet er grunnlagsmateriale ved innkjøpsavtaler og brukes ved tilsyn av universell utforming.

Kurs i universell utforming

Tverretattlig og tverrfaglig deltakelse på eksterne kurs i universell utforming er en viktig metode for å skape engasjement og gi ny kunnskap i arbeidet med universell utforming.

4 Oppnådde resultater

Trondheim kommunes oppnådde resultater knyttes til K1- tiltakets hovedmål; H1 – H6

H1. Være forbilde til at andre kommuner øker kunnskap og innsats for universell utforming. Befaringer

En delegasjon fra Nord Trøndelags bykommuner: Verdal, Levanger, Steinkjær og Stjørdal besøkte Trondheim kommune med befaring til flere prosjekt der universell utforming har vært sentralt; Ilabekken, Sjøgangen, Brattøra friluftsbad, Rockheim og til slutt Ladeparken. Befaringsdagen ga gjensidig kunnskapsutveksling og nytt engasjement i arbeidet med universell utforming.

Trondheim kommune har også hatt besøk av ergoterapeuter og fysioterapeuter fra Time kommune. Det ble gjennomført befaring av flere anlegg der universell utforming er vektlagt.

Det er gjennomført befaring av uteanlegg/parker, Nidarosdomen og Erkebispegården i forbindelse med arrangement etter den internasjonale konferansen i universell utforming - UD2012. En person fra New Zealand (ergoterapeut) og en fra India (arkitekt) besøkte Trondheim kommune. Befaringen fordret en forberedende befaring av Nidarosdomen sammen med Eggen arkitekter som har prosjektert rehabilitering av Nidarosdomen og besøksenteret. Representant fra Nidarosdomens restaureringsarbeider var også med på denne befaring. Den forberedende befaring ga ekstra fokus på universell utforming og kulturminnevern til gjensidig nytteverdi.

Innlegg eksternt:

Gjennom innlegg eksternt deles erfaringer fra Trondheim kommune knyttet til konkrete prosjekt. Innlegg er holdt av rådgiver i universell utforming i følgende sammenhenger:

- Arkitektkontor Link arkitekter
- Selberg arkitekter
- Hamar, regional samling plan- byggesak
- Tambartun kompetansesenter. Innlegg til synspedagoger som tar master
- HIST, ergoterapiutdanningen
- "Trebyen Trondheim"- konferanse- bruk av tre for å fremme universell utforming. Det var intern og eksternt deltakelse på konferansen.
- Ørland og Bjugn- vedr. friluftsliv og universell utforming- regi av Sør Trøndelag fylkeskommune
- Midtsand i Malvik kommune. Friluftsliv og universell utforming. I regi av Sør Trøndelag fylkeskommune
- Konferanse i regi av Norges blindforbund. Sted: Trondheim. – "Gode bygg for et godt samfunn".
- Fylkeskommunen- fylkeskommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- Seks kommuner i Fosen – regionen. 14 byggesaksbehandlere og planleggere deltok.
- Heldagskurs i Vågå for kommunene i nord Gudbrandsdal. 25 deltakere fra byggesak/plan.
- Konferanse i regi av Safe- community- Trondheim kommunes re-godkjenning som safe-community.
- TOBB- innlegg holdt av leder for tilsynsgruppa i Trondheim kommune og rådgiver universell utforming
- Konferanse i universell utforming i KS- regi. Lillestrøm.

Innlegg internt er holdt av rådgiver i universell utforming:

- Repr. Fra rådmannens fagstab TK
- Ny landskapsarkitekt i TK
- Byggesakskontoret i TK
- Trondheim eiendom – vedlikeholdsgruppa
- KFU- kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Enhetsledere innen helse og velferd i Trondheim kommune.
- Byutviklingskomiteen
- Innlegg vedr. arkitektkonkurranse for design av møbler til det nye Torvet i Trondheim.

H2. Være dialogpartner og bidragsyter i det nasjonale arbeidet for universell utforming.

Rådgiver i universell utforming deltok i programkomiteen for den internasjonale konferansen i universell utforming som ble arrangert i Oslo i juni 2012.

Trondheim kommune er en av to kommuner som er representert i ressursgruppen under regjeringens handlingsplan for universell utforming. Rådgiver i universell utforming er Trondheim kommunes representant og har deltatt i de to møter som har vært arrangert i ressursgruppen i 2012.

Det er utviklet en APP til bruk ved gjennomføring av tilsyn knyttet til universell utforming. Ved tilsyn brukes nettbrett og APP. Tilsynsgruppa gir viktige bidrag i det nasjonale arbeidet med utvikling av tilsyn knyttet til universell utforming.

H3. Samarbeide med fylkene om kompetanseheving og formidling av gode eksempler til andre kommuner

K5 er et opplærings og kompetanseprogram i universell utforming innenfor plan- og bygningslovens virkeområde. Direktoratet for byggkvalitet er ansvarlig for kompetanseprogrammet som er rettet mot målgruppene: politikere og ansatte i kommuner og fylkeskommuner. Kompetanseprogrammet inngår som et tiltak (K5) i regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009- 2013, "Norge universelt utformet 2025". Trondheim kommune har to instruktører i K5 programmet. I 2012 er kompetanseprogrammet gjennomført for 11 kommuner i Sør Trøndelag. Fylkesmannen, Sør- Trøndelag fylkeskommune og Husbanken har hatt funksjon som mobilisator med hensyn til å organisere K5 – kursene. Mobiliseringsarbeidet er av stor verdi for å kunne gjennomføre kursene. De resterende kommuner i Sør-Trøndelag vil få tilbud om K5 kurset i løpet av 2013.

H4. Være pådriver og ta initiativ til å sette universell utforming på dagsorden i ulike nettverk og samarbeidsfora

Rådgiver i universell utforming deltar i folkehelsegruppa i Trondheim kommune. Universell utforming tas med som en viktig del av folkehelsearbeidet. Det vises til universell utforming i planer vedrørende folkehelse.

H5. Formidle kunnskap og resultater i ulike nettbaserte og trykte medier

- Intervju av redaksjonen i fagbladet "Treindustrien" på bakgrunn av innlegg holdt ved konferanse i "Trebyen Trondheim". Innlegget hadde tittelen "Bruk av tre til universell utforming". Intervjuet ga grunnlag for artikkel i fagbladet.
- Artikkel om arbeidet med universell utforming i Trondheim kommune i fagbladet "Kommunalteknikk".
- Artikkel/annonse i tema-billag til Dagbladet om universell utforming. Artikkelen omhandlet universell utforming av Ladeparken.

H6. Initiere og delta i delprosjekter sammen med andre kommuner og nasjonale/regionale kompetansemiljøer

På oppdrag fra Direktoratet for byggkvalitet har Trondheim kommune i samarbeid med Porsgrunn kommune revidert prosjekteringsverktøy universell utforming publikumsbygg i henhold til nye tekniske forskrifter. Direktoratet for byggkvalitet vil publisere prosjekteringsverktøyet på sine nettsider og vil ta ansvar for videre oppdatering av dette nasjonale prosjekteringsverktøy.

Det er gjennomført regional konferanse i drift-vedlikehold og universell utforming. Arrangører var Fylkeskommunene Møre og Romsdal, Sør Trøndelag og Nord Trøndelag, ressurskommunene Verdal og Trondheim samt Statens vegvesen.

Trondheim kommune stod ansvarlig for befaring kvelden før konferansedagen. Befaringen omhandlet samme tema som konferansen. Representanter fra bydrift og kommunalteknikk deltok på befaringen. På befaringen deltok 25 personer. På konferansen deltok 90 personer.

Program for regional Konferanse i drift og vedlikehold og universell utforming

5 Økonomi

Totalt driftsutgifter i prosjektet er kr. 396.000,- Dette er i hovedsak benyttet til kompetanseheving, kursvirksomhet og reiseutgifter i forbindelse med ressurskommunesamlinger og kurs. I tillegg har Byplankontoret brukt ressurser til en verdi av kr. 158.000,- Disse har vi valgt å ikke belaste prosjektet, men ta over ordinær drift som en del av Trondheim kommunes generelle satsning på universell utforming. Finansiering av prosjektets aktivitet har skjedd via bruk av tilskuddmidler spart på fond fra 2011. Noe av årets tilskudd er benyttet men, 207.000,- er ført over til fond for bruk i 2013. Det planlegges aktiviteter for 2013 som inkluderer disse midlene; studietur til København med tverretattlig sammensatt gruppe, for befaring av vel renommerte prosjekt med universell utforming, arrangement av frokostseminar ved publisering av prosjekteringsverktøy universell utforming publikumsbygg, medfinansiering til utvikling av prosjekteringsverktøy universell utforming bolig og trykkeitgifter til prosjekteringsverktøy.

6 Gevinstrealisering

Kartlegging av inngangspartier og fremkommelighet i Midtbyen

I samarbeid med Statens Kartverk har Trondheim kommune kartlagt tilgjengelighet ved inngangsparti og fremkommelighet langs fortau og fotgjengeroverganger i bynære områder i Trondheim. To studenter har vært innleid til å gjennomføre kartleggingen med 6 ukers varighet. Kartlegging er basert på Statens kartverk sitt kartleggingsredskap for tilgjengelighet av uteområder. Datamateriale er overført fra Statens kartverk til Trondheim kommunes kartdatabase.

Målgruppe: Kommunens ansatte, Politikere, Statens kartverk

Nytteverdi: Datamateriale er til nytte i prosjekteringsarbeid for ulike prosjekt knyttet til sentrumsnære områder. Kartdatamateriale gir en god oversikt over tilgjengelighet i sentrumsområder. Statens kartverk får oppdatert tilgjengelighetsvurderinger også knyttet til en stor bykommune.

Videre utnyttelse av resultat: Datamateriale kan bearbeides slik at det er mulig å søke på adresse og konkrete kartleggings- resultat og få frem bilde av kartleggingspunkt. Dette gir god nytteverdi ved søknad om utforming av tilgjengelighet ved sentrumsnære inngangspartier. Ved utforming av fotgjengeroverganger kan datamateriale være til hjelp. Kartdatamateriale kan gi eksempel på tilgjengelighet i bynære områder og kan være et eksempel for andre kommuner med hensyn til tilsvarende kartlegging. Erfaringer fra kartleggingsarbeidet danner grunnlag for revidering av kartleggingsverktøy til Statens kartverk med hensyn til grad av detaljeringsnivå. Det er god erfaring i å bruke App og nettbrett i kartleggingsarbeidet. Dette gir god erfaring til å videreutvikle også App for kartlegging av publikumsbygg. Dette som et mulig videre prosjekt.

Kartlegging av friluftsområder

I samarbeid med Statens Kartverk har Trondheim kommune kartlagt en stor andel friluftsområde i kommunen. Kartleggingsarbeidet er basert på Statens kartleggingsverktøy for universell utforming av friluftsområder.

Målgrupper: Kommunens ansatte- enhet for idrett og friluftsliv, folkehelsearbeidet i kommunen.

Nytteverdi: Datamateriale skal overføres til Trondheim kommunes kartdatabase til grunnlag for videre planlegging av tiltak for å oppnå større tilgjengelighet i friluftsområder

Videre utnyttelse av resultat: Erfaringer fra kartleggingsarbeidet danner grunnlag for revidering av kartleggingsverktøy og detaljeringsgrad. Det er god erfaring i å bruke App og nettbrett også i dette kartleggingsarbeidet.

Kartlegging av friluftsområder i Bymarka- med bruk av elektrisk rullestol.

Trondheim kommune har samarbeid med representant fra MS- forbundet samt enhet for idrett og friluftsliv. Representant fra MS forbundet har kjørt store deler av turveiene i Bymarka med bruk av elektrisk rullestol. Resultat viser at det ikke er store tiltak som er nødvendig for å gi fremkommelighet også for bruk av el-rullestol.

Målgrupper:

Enhet for idrett og friluftsliv, Folkehelse- arbeidet i kommunen, Turistforeningen,

Brukerorganisasjoner

Nytteverdi: Resultat fra kartleggingsarbeidet er grunnlag for gjennomføring av tiltak for å oppgradere deler av turveiene for å gi fremkommelighet med bruk av el-rullestol. Dette er oppgradering som også gir større fremkommelighet med bruk av barnevogn. Det utarbeides en plan for gjennomføring av et prøveområde med oppgradering med enkle tiltak. Tiltak for å bedre fremkommelighet vil kunne gi folkehelsegevinst ved å legge til rette for større bruk av marka for ulike brukergrupper.

Videre utnyttelse av resultat: Arbeidet kan gi erfaring til andre kommuner som skal i gang med utbedring av turveier. Turistforeningen blir mer oppmerksom på målgruppen med brukere av el-rullestol og vil kunne ha med seg denne kunnskap også i forhold til annen planlegging av turvirksomhet. Brukere av elektrisk rullestol vil få mulighet til å bruke friluftsområder og oppleve helsegevinst ved dette.

Avfallshåndtering og universell utforming

Trondheim kommune har utarbeidet normer for universell utforming av nedgravde avfallshåndteringsanlegg. Avfallshåndtering og universell utforming er nedfelt i kommuneplanens arealdel.

Målgrupper: Kommunens ansatte, Konsulenter og arkitekter

Nytteverdi: Nedgravde avfallshåndteringsanlegg er utformet slik at ulike brukergrupper kan ha fremkommelighet til og håndtere anleggene ved egen hjelp.

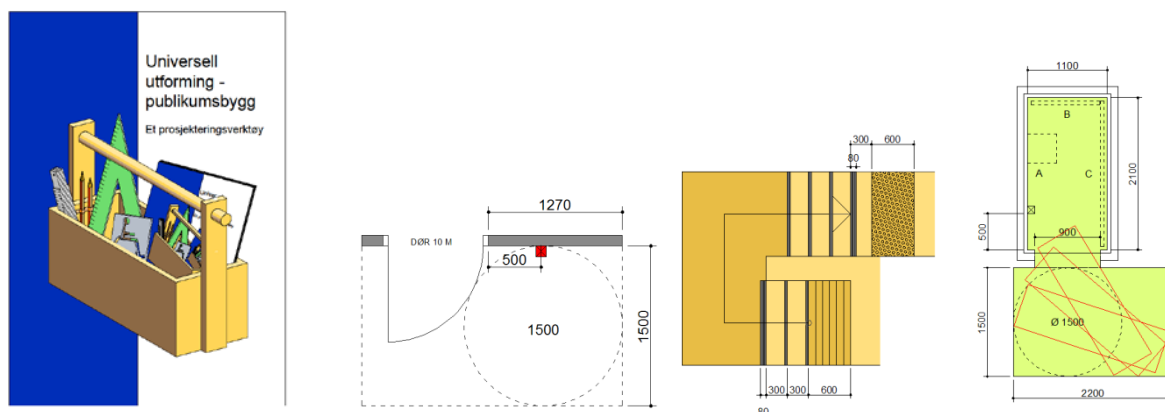
Videre utnyttelse av resultat: Nytteverdi for andre kommuner. Kristiansand kommune ønsker å bruke normene. Frembringe avfallshåndteringsanlegg med universell utforming; produkt utvikling. Normene er også

Trinnfri adkomst til nedgravde avfallscontainere

grunnlag for anbefalte tilleggsytelser under temablad "avfallssystem og kildesortering" i posjekteringsverktøy universell utforming publikumsbygg; til nytte for alle kommuner.

Prosjekteringsverktøy universell utforming publikumsbygg

På oppdrag fra Direktoratet for byggkvalitet er prosjekteringsverktøy universell utforming publikumsbygg revidert og videreutviklet i henhold til nye tekniske forskrifter TEK10. Prosjekteringsverktøyet er en systematisering av tekniske forskrifter knyttet til universell utforming, temabladbasert og med anbefalte tilleggssytelser for å tydeliggjøre og bevisstgjøre universell utforming. Hvert temablad har nyutviklede illustrasjoner utarbeidet i Trondheim kommune. Illustrasjonene er med på å gi økt forståelse for universell utforming. Porsgrunn og Trondheim kommune har arbeidet sammen i revideringsarbeidet. Videre har NAV hjelpemiddelsentralen vært trukket med i arbeidet. Brukermedvirkning er gjennomført i prosessen.

Redaksjonskomiteen har bestått av : Fra Trondheim kommune: sivilarkitekt fra Byggesakskontoret, rådgiver universell utforming ved Eierskapsenheten, prosjektutvikler ved utbyggingsenheten. Fra Porsgrunn kommune: rådgiver i universell utforming.

Illustrasjoner er utviklet av sivilarkitekt ved Byplankontoret i Trondheim kommune.

Målgrupper: Direktoratet for byggkvalitet, Kommuner, Fylkeskommuner, Privat - prosjekterende,

Nytteverdi: Revideringsarbeid er utført på oppdrag fra Direktoratet for byggkvalitet.

Prosjekteringsverktøyet publiseres på direktoratets nettsider for universell utforming og er til bruk for alle kommuner, fylkeskommuner, privat prosjekterende m.fl. Prosjekteringsverktøyet har ulike bruksområder i kommunal forvaltning. Når kommunens egne bygg bestilles, legges prosjekteringsverktøyet ved i anbudsdocumentene. Verktøyet er til nytte ved tilsyn. Sjekkliste i prosjekteringsverktøyet kan brukes ved uavhengig kontroll av prosjekterende. Verktøyet er også til nytte når kommunen selv skal planlegge og prosjektere publikumsbygg.

Videre utnyttelse av resultat: Tilsvarende prosjekteringsverktøy bør utarbeides for boligbygg. Trondheim kommune vil søke stimuleringsmidler for å revidere prosjekteringsverktøy for boligbygg. Prosjekteringsverktøyene vil være nødvendig for å fremme større forståelse for universell utforming og tilgjengelig boenhet og vil være hensiktsmessig og besparende i prosjekteringsarbeid og i bestilling av boligbygg.

Kafeer og restauranter omtalt i turistguiden for Trondheim er kartlegging i forhold til universell utforming

For å synliggjøre universell utforming ved de ulike virksomheter omtalt i turistguiden er det i 7 år gjennomført kartleggingsprosjektarbeid av tredje års ergoterapistudenter ved HIST.

Prosjektet er et samarbeid mellom Visit Trondheim, HIST ergoterapiutdanning og Trondheim kommune. Turistguiden for Trondheim revideres årlig. I 2012 ble kafeer og restauranter omtalt i turistguiden kartlagt med hensyn til universell utforming. Visit Trondheim mottok oppdaterte pictogram for ulike former for tilgjengelighet ved kafeer og restauranter til bruk i revidert utgave av turistguiden.

Målgrupper: Virksomhets-eiere av kafe og restauranter i Trondheim, Visit Trondheim, ergoterapistudenter ved HIST, Trondheim kommune

Nytteverdi: Alle virksomhetseiere av kafeer og restauranter fikk tilsendt rapport over deres kartleggingsresultat og tips om hva som kan forbedres med hensyn til å oppnå større tilgjengelighet og flere pictogram. Ergoterapistudentene får større kunnskap om universell utforming.

Trondheim kommune oppnår større bevissthet om universell utforming.

Videre utnyttelse av resultat: Prosjektet er gjennomført 7 år på rad med ulike bygningskategorier omtalt i turistguiden. Lignende prosjekt kan gjennomføres i andre kommuner og gir et godt eksempel på samarbeid mellom ulike instanser til gjensidig nytteverdi.

Kartlegging av universell utforming ved 38 legekantor

Enhet for legetjeneste har gjennomført kartlegging av alle 38 legekantor vedrørende universell utforming; veiledet av rådgiver universell utforming. Resultat er redegjort i politisk orienteringssak. Flere legekantor har i etterkant gjennomført tiltak som fremmer universell utforming. Politikere etterspør ny kartlegging av legekantorene om et år.

Målgrupper: Brukere av legekantor, Ansatte ved legekantor

Nytteverdi: Gir større fremkommelighet og orienterbarhet for brukere av legekantor. Ansatte har omgivelser som har større funksjonalitet. Større bevissthet i legeenheten om hva som skal til for å oppnå universell utforming.

Videre utnyttelse av resultat: Med bakgrunn i prosjektet og med datamateriale som finnes, vil det være mulig å utarbeide en oversikt over hvor stor prosentandel av legekantorene som hadde god tilgjengelighet, mindre bra og dårlig. En slik oversikt gir grunnlag for sammenlignbare data til neste kartlegging. Kartleggingsmateriale gir grunnlag for utarbeiding av en APP for generell kartlegging av publikumsbygg. Det vil være en fordel å bruke nettbrett ved kartleggingsarbeid. Dette danner grunnlag for et nytt prosjekt vedr. utarbeiding av kartleggingsverktøy via APP.

Tilsyn

I 2012 er det gjennomført 13 tilsyn vedrørende universell utforming knyttet til publikumsbygg.

Nytteverdi: Tilsyn på universell utforming er av stor nytteverdi for å fremme universell utforming av bygg. Prosjekterende må redegjøre for hvilke grep som er tatt med hensyn til å oppnå fremkommelighet og orienterbarhet i og til bygget. Dette skaper større bevisstgjøring hos prosjekterende og sikrer tiltak i henhold til TEK10.

Deltakelse ved UD 2012

Ved den internasjonale konferansen i universell utforming UD2012, som ble arrangert i Oslo var rådgiver universell utforming deltaker i programkomiteen. 8 personer fra ulike etater i Trondheim kommune og representant fra det kommunale rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne deltok på den internasjonale konferansen.

Målgrupper: Tverretattlig sammensatt deltakere fra Trondheim kommune ved konferansen

Nytteverdi: Gir økt kunnskap om universell utforming og engasjement blant kommunens ansatte vedrørende arbeid med universell utforming. Deltakere ser universell utforming i en større sammenheng også internasjonalt.

Utarbeidet strategi for utforming av sykkelvei -gangvei.

Designprogram for sykkel er vedtatt. Designet viser til markering av gul midtlinje på sykkelveg, samt pil og symbolbruk. Lys kantstein med 2 cm vis mellom gangvei og sykkelvei. Rød asfalt brukes på nye sykkelanlegg for å tydeliggjøre arealer beregnet på syklistene.

Målgruppe: Byens myke trafikanter, Planleggere og saksbehandlere i kommunen.

Nytteverdi: Utforming gir nytteverdi med hensyn til større orienterbarhet og sikkerhet for syklistene og gående. Strategi for utforming gir forutsigbar utforming i alle sykkel og gangvei prosjekt.

Erfaringer fra denne utforming vil kunne ha overføringsverdi til andre kommuner.

Dalenbrua med riktig stigning, belysning, håndløpere, benker og snarvei –trapp for gående. Prosjektet viser et godt utformet sykkel- og gangveinett for byens befolkning der de ulike trafikanter adskilles. Dette gir god orienterbarhet, fremkommelighet og sikkerhet for trafikantene.

Prosjektet kan gi overføringsverdi til andre kommuner.

▪ *Dalenbrua*

Røde sykkelfelt - orienteringselement

Kommunens normer er nå i henhold til HB278, Håndbok – universell utforming for veier og gater, utgitt av Statens Vegvesen. Kommunalteknikk har revidert normtegninger for varselsheller til gangfelt. Trondheim kommune gjør som HB278 sier (3m bred nedsenk ved fotgjengeroverganger gir bedre tilgang for driftskjøretøy, breddeutvidelse gjør det enklere fremkommelig for rullator, barnevogn etc.) Det anbefales støpejernsheller foran betongheller. Støpejern holdbart og robust materiale, men kostbart. Det gir likevel besparing i form av driftsmidler.

Oppgradering av bussholdeplasser i Trondheim. Høyere kantstein vis forenkler adkomst inn til bussen. Atb i samarbeid med Sør Trøndelag fylkeskommune har utviklet sanntidsinformasjon knyttet til holdeplasser og i busser. Informasjonen er lesbar også for svaksynte. En del av sanntidsinformasjonen gis også ved opplesning av holdeplasser i bussen samt skriftlig informasjon om navnet på holdeplasser digitalt i bussen. Erfaringer fra sanntidsinformasjon kan deles til andre kommuner.

I 2012 er det brukt 14 millioner kroner til utbedring av 38 bussholdeplasser med hensyn til universell utforming. Tilskudd fra BRA midler i 2012 var 1,0 million. Restanse fra BRA midler i 2010 og 2011 med til sammen 10,3 mill ble brukt til utbedring av bussholdeplasser i 2012.

Torvet i Trondheim. Universell utforming er vektlagt i prosjekteringsarbeid knyttet til utforming av dekke, ganglinjer, naturlige ledelinjer, møbler og scene ved torvet. Teleslynge dekker hele torvet. Planene er vedtatt i bystyret febr. 2013.

<http://torvetitrondheim.no/>

Målgruppe: Byens befolkning

Nytteverdi: Universell utforming av Torvet gir fremkommelighet og orienterbarhet for brukere av Torvet. Planene viser ulike muligheter for aktivitetstilbud samt stimulering av ulike sanser. Lys, lyd, lukt er viktige orienteringselement i utformingen. Ny utforming av Torvet i Trondheim gir eksempel på universell utforming av en åpen stor plass.

Spongdal og Åsveien skole

Universell utforming er vektlagt i prosjektering av disse to nye skolebyggene. Skolebyggene kan vise til gode eksempler med hensyn til universell utforming. Eksempler fra skolebyggene kan brukes i eksempelsamlinger vedrørende universell utforming.

Tverrforbindelsen – Sjøgangen

Robust, trapp med heis i umiddelbar nærhet som bringer publikum over jernbanen fra byen til Brattøra. Tverrforbindelsen danner et viktig trafikk- knutepunkt mellom båt, torg og buss. Første byggetrinn har rampe fra en side. Tverrforbindelsen binder store byrom sammen og gir større tilgjengelighet til det offentlige rom. Innspill vedrørende universell utforming er gitt i dette prosjekt.

Sjøgangen

Sjøveien friområde

Sjøveien friområde

Friområdet ble rustet opp i 2012. I dag inneholder anlegget sandvolleyballbane, streetbasketbane, bordtennisbord og en liten fotballøkke med naturgress. Terrenget er bearbeidet slik at det skapes ulike rom og over terrengformene slynges en grus - sti som leke- og sykkeløype. Det er lagt til rette for sitte- og oppholdsplasser og ny beplantning i form av busker og nye trær. Universell utforming er lagt med som premiss i utformingen.

Nedre Bakklandet, lekeplass i bratt terreng.

Lekeplassen har to adkomster som gir tilgjengelighet til lekeplassens ulike deler. Lekeutstyret i skråningen er spesialtilpasset stedet og inneholder funksjoner som å klatre, skli, og balansere. Det er flere sitte- og

oppholdsplasser i området. Lekeplassen er utformet med universell utforming og gir eksempel på hvordan en lekeplass kan utformes i bratt terreng med flere adkomstmuligheter til lekeområdet.

Nedre bakklandet lekeplass

Flere adkomstmuligheter til lekeplassen

Målgruppe: Barn, Foreldre, Kommunalt ansatt

Nytteverdi: Den nye lekeplass inkluderer flere brukergrupper.

Retningskilt i offentlig miljø

Universell utforming er lagt til grunn for utarbeiding av design for retningskilt i Trondheim kommunes offentlige miljø. Skilt er montert i sentrumsnære områder.

Ny design av retningskilt i offentlig miljø

Kommuneplanens arealdel, KPA

Universell utforming er vektlagt på ulike områder i kommuneplanens arealdel. Arealdele er lagt frem til endelig godkjenning tidlig vår 2013.

Målgruppe: Politikere og planleggere i Trondheim kommune

Nytteverdi: KPA med tilhørende bestemmelser og veileder for byform legger føringer for videre arbeid med universell utforming. Eksempel på tydeliggjøring av universell utforming i KPA, kan ha nytteverdi til andre kommuner.

7 Endringer og tillegg

Det vurderes svært positivt med Miljøverndepartementets ekstra tilskudd via fylket til nye pilotkommuner i universell utforming. I Sør-Trøndelag har tre kommuner fått tilskudd à kr. 50.000,- til arbeid med universell utforming. Kommunene følges opp med innkalling til felles seminar om universell utforming. Seminaret er i

regi av fylkesmannen og Sør- Trøndelag fylkeskommune. Ressurskommunen Trondheim bidrar med innlegg og erfaringsutveksling.

Tilskuddsmidlene har stor effekt som katalysator for nye tiltak av universell utforming og implementering av universell utforming i kommunal virksomhet.

8 Prosjektfaglig evaluering

Organisering av arbeidet med universell utforming i Trondheim kommune er positivt. Kommunen har vektlagt sektoransvarsprinsippet i dette arbeidet sammen med et pådriverarbeid knyttet til en rådgiverstilling i universell utforming. En slik organisering setter fokus på universell utforming. Det er fattet politisk vedtak om at Trondheim kommune skal ha like høyt fokus og aktivitetsnivå også etter at prosjekt K1- ressurskommune universell utforming avsluttes medio 2013. Trondheim kommune har bred politisk støtte for arbeidet med universell utforming. Politisk nivå er engasjert i universell utforming og etterspør saker knyttet til dette temaområdet.

K1 prosjektet med ledelse av Miljøverndepartementet har vært en viktig støttespiller i arbeidet med universell utforming. Kontakt med de øvrige kommuner i K1-prosjektet og Miljøverndepartementet har vært og vil fremdeles være viktig med hensyn til videre arbeid med universell utforming.

